

Cestovní zpráva ze zahraniční služební cesty

Účastníci ZSC za ČIŽP: ředitelství Praha – OOL, Ing. Pavel Zima, Ing. Antonín Hrabí

OI Ústí nad Labem – OOL, Ing. Václav Komárek, Ing. Zdeněk Rejříř, Ing. Vladimír Němec, Bc. Anna Tesařová, Ing. Barbora Velinská (KV)

OI Plzeň – OOL, Ing. Leoš Urbánek, Ing. Jiří Kesl, Ing. Tereza Homolková, paní Šárka Bůchová

Místo pracovní cesty: Městské lesy Cheb v Bavorsku, SRN – Egerer Stadtwald

Datum: 13. 6. - 15. 6. 2023

Účel cesty: Seznámit se s odlišnými způsoby hospodaření a péče o biodiverzitu v bavorských lesích vlastníka Města Cheb

Časový průběh cesty:

13. 6. 2023 – příjezd do oblasti Stadtwald Eger, ubytování, primární seznámení s oblastí Stadtwald Eger

14. 6. 2023 – terénní pochůzky po oblasti Stadtwald Eger, s doprovodem a velmi kompetentním výkladem jednatele Lesy města Cheb, s.r.o. (všechny městské lesy mají ve správě), odborná debata

15. 6. 2023 – terénní pochůzky, závěrečná diskuse o rozdílech v lesním a mysliveckém hospodaření v Čechách a v Bavorsku, návrat do Čech

Stručný výsledek cesty

Ve dnech 13. - 15. 6. 2023 skupina 11 inspektorů oddělení ochrany lesa ČIŽP z OI Plzeň, OI Ústí nad Labem a ředitelství absolvovala služební cestu po bavorském lesním majetku města Cheb. Inspektoři se zajímali především o odlišnosti v lesnickém a mysliveckém hospodaření v bavorských lesích z pohledu českého vlastníka, který spravuje vlastní lesní majetek na obou stranách hranice.

Bavorskou část svého lesního majetku koupilo město Cheb v roce 1927 od bavorského města Tirschenreuth. Hospodaření v těchto lesích bylo přerušeno v roce 1945, do roku 1962 ležely tyto lesy ladem, od roku 1965 byla na tyto lesy uvalena ze strany SRN svěřenecká (nucená) správa, kdy výnosy z těchto lesů (Stadtwald Eger) byly ukládány na zvláštní účet. Po roce 1990 požádalo město Cheb o vrácení tohoto historického majetku, což bylo odmítnuto pod záminkou, že majitelem je historicky Stadt Eger, nikoli město Cheb (Cheb = německy Eger!). Po vleklých soudních sporech a oboustranně obtížných jednáních nakonec na jaře 2013 došlo k navrácení uvedených lesů zpět městu Cheb. V současnosti oba hospodářské celky (tj. bavorský i český) spravuje subjekt „Lesy města Chebu, s.r.o.“, jehož výhradním vlastníkem je město Cheb.

Lesy města Chebu na české straně lesní inspektoři OI Ústí nad Labem velmi dobře znají z pohledu své běžné kontrolní činnosti. O to větší byla zvědavost na případné odlišnosti v lesním hospodaření na území jiného státu a pod jinou lesní legislativou.

V navštíveném LHC Stadtwald Eger je zastoupení smrku 80 %, přičemž smrk je zde ve svém růstovém optimu. Borovice je zde zastoupena 5 %, modřín 5 %, douglaska 4 % (!), buk 4 % a zbytek připadá na ostatní listnaté dřeviny. Do porostů se začíná postupně vnášet jedle. Podíl smrku by měl postupně klesnout na 70 %. Základním strategickým cílem i zde je obnova a udržování stabilních lesních ekosystémů a uplatňování principů trvale udržitelného hospodaření. Český vlastník se v rámci německých zákonů snaží o nastolení optimálního vztahu mezi zajištěním plnění všech funkcí lesa a tržním ekonomickým prostředím

a přejít postupně na les trvale tvořivý, s minimálním podílem nahodilých těžeb, podle filozofie „Dauerwald“. Z uvedených důvodů má správce lesa povinnost, uloženou přímo zakladatelem - městem Cheb, trvale zajišťovat kromě funkce produkční i funkce mimoprodukční.

Odlišnosti v hospodaření v LHC Stadtwald Eger stojí na čtyřech základních pilířích – nepřerušené vlastnické držbě, lesním zákoně pro Bavorsko, tradičním respektu místních obyvatel k pravidlům a profesionálním přístupu místních úřadů. Například v bavorském lesním zákoně zjišťujeme skutečnosti z našeho lesnického pohledu naprosto logické a pochopitelné, z pohledu naší české lesnické legislativy však nevídané. Například již v čl. 1 §2 odst. 2 bavorského lesního zákona se praví, že „tento zákon má sloužit především k zachování nebo obnově stavu lesa, odpovídajícího stanovištním podmínkám a pokud možno blízkého přírodě při zohlednění zásady „les je přednější než zvěř“ (!). Na jiném místě se zase uvádí, že „musí být vyloučeny holoseče ve vysokokmenném lese“. To jen pro stručnou ilustraci některých rozdílů.

Z odborných diskusí se zástupcem vlastníka lesa mimo jiné vyplynulo, že například lov spárkaté zvěře se provádí na základě výpočtů ze zkusných ploch, jejichž umístění určí na základě statistických výpočtů počítač pro celé Bavorsko. Uvedené plochy pak prověří místní lesní úřady a po odsouhlasení vlastníkem se zjištěný rozsah poškození zašle zpět na centrální zpracování. Tam se na další 3 roky určí, jaká má být intenzita lovu v dané oblasti. Zvěř, která je v oblasti „nenormovaná“, je likvidována na 100 %. V případě plánovaného lovu se zase neřeší trofeje, vhodnost dalšího chovu, věk atd. Jinak řečeno, rozhodující je pouze počet odstřelených kusů. Příkrmování zvěře je zakázáno, možné je jen vnaďení v množství do 3 kg a pouze komoditami odpovídajícími místním zemědělským plodinám (!). Takto zavedený systém vede z dlouhodobého hlediska k minimalizaci škod zvěří na lesních porostech, což nám bylo na několika lokalitách opakovaně demonstrováno. Zajímavostí je, že například jediné viditelné škody loupáním na smrku pocházely z doby těsně po odstranění železné opony, kdy se státní hranice otevřela i pro spárkatou zvěř. Vlastníci místních lesů to ale vyřešili během několika let, a to podle již zmíněné zásady „les má přednost před zvěří“. Poškozování lesa zvěří a způsoby řešení tohoto problému nás zajímaly především z důvodu letitých problémů v tomto směru v České republice, kdy dlouhodobě konstatujeme, že přemnožená zvěř je v některých oblastech jedním ze zásadních faktorů, negativně ovlivňujících přirozenou skladbu, stabilitu a obnovu našich lesů. A to v zásadě hned po suchu a kůrovci.

Obnova lesů v Bavorsku probíhá kontinuálně, vyjma kalamitních ploch. Jak je poznamenáno výše, ve vysokokmenném lese je zakázáno těžit holosečným způsobem. Toto pravidlo je respektováno i ve Stadtwald Eger jak ze strany města Cheb, tak ze strany správce lesa, což nám bylo rovněž na mnoha plochách demonstrováno. Těžební etát je pak statisticky stanoven jako průměrný etát 4,60 m³/ha/rok, a to pro celý LHC Stadtwald Eger, skutečný přírůstek je však výpočtem podle české lesnické taxace přes 8m³/ha/rok. Jinak řečeno, těží se něco málo přes polovinu reálného přírůstku dřeva. Zajímavé přitom je, že se zde v malém množství formou dosadeb či podsadeb vnáší i introdukované dřeviny, například douglaska tisolistá. Obecně zde panuje názor, že to vede ke zpestření lesa a pokud se nejedná o invazní druh, tak s tím místní úřady nemají žádný problém. Zároveň je zde snaha ve formě podsadeb a dosadeb navýšit podíl jedle a buku na úkor smrku. Sadební materiál a jakákoli práce okolo zalesňování jsou ale drahé, proto se zde v maximální míře uplatňuje přirozená obnova lesa, ve které s ohledem na své biologické optimum, dominuje smrk. V současné době se také pracuje na optimalizaci rozčlenění lesních porostů sítí průseků, linek a lesních cest. To zvyšuje nejen produkční potenciál lesa, ale zlepšuje to i jeho biologický a rekreační potenciál. Je třeba zmínit, že od roku 1945 přibližně do roku 1965 byly tyto lesní majetky minimálně obhospodařované a část z těchto lesních majetků navíc ležela v hraničním pásmu a spravovaly je státní vojenské lesy. Výše uvedené faktory usnadňují přechod lesního hospodaření na lesní hospodaření blízké filozofii „Dauerwald“. Dle sdělení starosty města Cheb při úvodním uvítání by si jak

město, tak jeho správce lesa přáli výhledově uplatňovat alespoň některé formy bavorského lesnického přístupu i na svém majetku na české straně hranice.

Co nás ještě zaujalo? Vyhledávání a vyznačování tzv. biotopových stromů, především mohutných buků, s tím, že vlastníkově lesa je ze strany státu hrazena ztráta na produkci dřeva, protože uvedené stromy nesmí během následujících dvanácti let pokácet.

Účastníci služební cesty hodnotí cestu do Stadtwald Eger jako velmi zdařilou a přínosnou. A to jak z pohledu velmi zajímavých srovnání přístupů k lesnickému hospodaření v ČR a v Bavorsku, tak z pohledu známého přísloví „Jednou vidět je lepší, než 100x slyšet“.

Cestovní zpráva předložena dne 29. 6. 2023

Zpracoval: Ing. Vladimír Němec, Oddělení ochrany lesa, OI Ústí nad Labem

Schválil: Ing. Václav Komárek, vedoucí oddělení ochrany lesa, OI Ústí nad Labem

Ing. Pavel Zima, vedoucí oddělení ochrany lesa, ředitelství

Příloha: skupinové foto

